

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 9.

LETNIK XXV.

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**

V LJUBLJANI, DNE 15. SEPTEMBRA 1924.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA:

Dr. Jakob Mohorič: Dve osnovni napaki projekta za zakon o državni poljedelski banki. — Kmetijski kredit. — Resolucije o kmetijskem kreditu. — Dr. Basaj: Ali so male hranilnice in posojilnice po deželi še umestne? — Dr. J. Basaj: Kaj teži naše zadruge. — Vprašanja in odgovori. — Zadrugištvo. — Gospodarstvo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 9, I. 1924.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Kmečko-delavske hranilnice in posojilnice v Dolu pri Hrastniku, r. z. z n. z., se vrši dne 21. septembra 1924, ob 8. uri zjutraj v uradnem prostoru. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje računskega zaključka za leto 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Pišecah, r. z. z n. z., se bo vršil dne 28. septembra 1924, ob 3. uri popoldan v posojilničnih prostorih. 1. Čitanje revizijskega zapisnika. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskih zaključkov za leta 1922 in 1923. 4. Nadomestna volitev načelstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Št. Lovrencu nad Mariborom, r. z. z n. z., se bo vršil dne 21. septembra 1924, ob 8. uri popoldne v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje računskega zaključka za leto 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadruge v Komendi, r. z. z o. z., se bo vršil dne 21. septembra 1924, ob pol 8. uri zjutraj v društvenem domu v Komendi. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1923. 5. Volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Sprememba pravil. 8. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečko-delavske hranilnice in posojilnice v Trbovljah, r. z. z n. z., se bo vršil dne 28. septembra 1924, ob 15. uri popoldne v posojilničnih prostorih društva doma. 1. Čitanje zapisnika. 2. Volitev načelstva in tajnika. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Zadruga za izdelovanje domačega lanenega olja in firmeža v Seničici pri Medvodah, r. z. z o. z., se bo vršil dne 28. septembra 1924, ob 9. uri zjutraj v zadrugi pisarni na Seničici št. 17. 1. Poročilo nadzorstva in načelstva. 2. Potrditev računskega zaključka za leto 1923. 3. Sklepanje o likvidaciji in volitev likvidatorjev. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Ljudske posojilnice v Logatcu, r. z. z n. z., se bo vršil dne 28. septembra 1924, ob 3. uri

popoldne v uradnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva. 4. Poročilo nadzorstva. 5. Odobrenje računskega zaključka za leto 1923. 6. Volitev načelstva. 7. Volitev nadzorstva. 8. Sprememba pravil. 9. Slučajnosti.

Občni zbor Čevljarske gospodarske zadruge v Križah, r. z. z o. z., se bo vršil dne 28. septembra 1924, ob 8. uri popoldne v stari šoli v Križah. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1922-23. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Sklepanje o likvidaciji in event. volitev likvidatorjev. 5. Event. volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijske gospodarske zadruge v Oplotnici, r. z. z o. z., se bo vršil dne 28. septembra 1924, ob 3. uri popoldne v zadrugi prostorih. 1. Sprememba pravil. 2. Sklepanje o likvidaciji. 3. Volitev likvidatorjev. — V slučaju nesklepčnosti se vrši drugi občni zbor 12. oktobra 1924 ob 3. uri popoldne v zadrugi prostorih z dnevnim redom: 1. Sklepanje o likvidaciji. 2. Volitev likvidatorjev.

Občni zbor I. žebljarske in železobrtne zadruge v Kropi in Kamnigorci, r. z. z o. z., se bo vršil 11. okt. 1924, ob 14. uri v zadrugi skladišču v Kropi. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1923-24 in razbremenitev načelstva in nadzorstva. 4. Sklepanje o dodelitvi čistega dobička. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Volitev 2 članov nadzorstva. 7. Sprememba pravil. 8. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Električne strojne zadruge v Šmarci, r. z. z o. z., se bo vršil dne 5. oktobra 1924, ob pol 4. uri popoldne v Društvenem domu na Homcu. 1. Izključitev enega člana. 2. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva za Kranj in okolico, r. z. z o. z., se bo vršil dne 28. septembra 1924, ob 15. uri v prostorih g. Kuralta v Kranju. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1923. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Osilnici, r. z. z n. z., se bo vršil dne 5. okt. 1924, ob 3. uri pop. v uradnih prostorih. 1. Izprememba pravil. 2. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Žalcu, r. z. z n. z., se bo vršil dne 12. oktobra 1924, ob pol 9. uri dop. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12.50 Din.
 Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Dr. Jakob Mohorič:

Dve osnovni napaki projekta za zakon o drž. poljedelski banki.

Vprašanje državnega kmetijsko-zadružnega kredita je na dnevnem redu. Prejšnja vlada je izdelala načrt za zakon o državni poljedeljski banki. S to banko naj bi država pospeševala kmetijsko-zadružne kredite.

Ne mislim se spuščati v kritiko podrobnosti tega načrta, ki ima tudi v podrobnosti vse polno pogršk. Dotakniti se hočem samo dveh načelnih točk.

Po tem načrtu je državna poljedeljska banka in vse njeno poslovanje mišljeno popolnoma centralistično. V smislu čl. 13 bi upravljal drž. poljedeljsko banko upravni odbor 12 članov. V upravni odbor bi postavljali minister za kmetijstvo in vode 6 članov, drž. svet enega, Narodna banka enega, Drž. hipotekarna banka enega, Glavni zadružni savez tri. Upravni odbor bi iz svoje srede izbral po dva kandidata za predsednika in po dva kandidata za podpredsednika, od katerih bi potem minister za kmetijstvo in vode potrdil po enega. V smislu čl. 14 bi minister za kmetijstvo in vode postavljali nadzorstvo petih članov in bi na predlog uprave potrdil upravnega ravnatelja in ostale uradnike.

Pri vsakem srezu bi se sicer postavila srezka kreditna uprava, sestojeca iz 6 članov, ki bi pa bila sestavljena tudi v toliko birokratično, da bi bila že raditega samo

orodje upravnega odbora, vrhu tega ima po tem načrtu glede srezke uprave zadrujo odločilno besedo vselej minister za kmetijstvo in vode.

Tak centralizem je v popolnem nasprotju z zadružno idejo. Med zadružniki se vedno bolj resno zavzema stališče, da so prave zadruge pravzaprav samo rajfajznovke. V teh po obsegu malih zadrugah z malim delokrogom, v katerem odbor pozna gospodarske in moralne kakovosti vsakega člana in vsakega kandidata, je vtelešena ideja zadružne avtonomije do popolnosti. Ravno kreditno poslovanje tudi samo po sebi zahteva avtonomno do skrajnosti decentralizirano organizacijo. Pomislimo samo, kako bi upravni odbor v Beogradu mogel odločati v vseh prošnjah za kredite iz Slovenije. In to naj bi storil na podlagi predlogov popolnoma na novo organiziranih kreditnih zadrug. V Sloveniji imamo obstoječe zadružne organizacije, ki so po svojem obsegu, po svoji tradiciji, po zadružni izšolanosti vsposobljene takoj postaviti aparat, ki bi mnogo idealnejše mogel posredovati državni kredit kmetijstvu v zadružni obliki, samo država naj da na razpolago sredstva.

Če država da na razpolago sredstva za zadružno-kmetijski kredit, ji nihče ne more upravičeno odrekati pravice, posegati v po-

slovanje pri razdeljevanju in upravi tega kredita, še manj pravice do nadzorstva, vendar to poseganje in nadzorstvo nikakor ne sme imeti birokratičnega značaja, ampak mora biti vzgojno in sicer mora pred vsem buditi čut odgovornosti. To odgovarja združni misli, mogoče pa je to le v avtonomistični organizaciji, ker centralizem ravno ubi-

ja čut za odgovornost, ker jo navali centralnemu organu, pri katerem je osebna krivda dostikrat sploh nemogoča.

Centralizem in birokratizem tega načrta sta idejni osnovni napaki in radi teh dveh napak je cel načrt pogrešen in bi bilo potrebno vprašanje rešiti popolnoma po novem načrtu v res združnem duhu.

Dr. Basaj:

Poljedelski krediti.

Novi poljedelski minister dr. F. Kulovec je pri vstopu v svojo odlično in važno dolžnost takoj spoznal, da je vprašanje kmetijskega kredita eno najnujnejših in najvažnejših vprašanj.

Važnost poljedelstva.

Poljedelstvo mora napredovati in se mora izpopolnjevati v istem tempu kot napredujejo in se izpopolnjujejo druge panoge narodnega gospodarstva. Ker je poljedelstvo v naši pretežno agrarni državi temeljna panoga gospodarstva, ker se s tem bavi nad 80% prebivalstva in ker ima izvoz kmetijskih pridelkov najvažnejši delež na celem našem izvozu in s tem seveda na naši trgovinski ter plačilni bilanci in na poboljšanju naše valute, iz teh razlogov sta napredek in izpopolnjevanje poljedelstva celo važnejša in nujnjša kot pri drugih gospodarskih panogah.

Ni napredka brez kapitala.

Jasno pa je, da sta napredek in izpopolnjevanje mogoča le s pomočjo kapitala. Ni napredka brez kapitala. Intenzivnejše poljedelstvo, uporaba modernih strojev vseh vrst, uporaba racionalnih gospodarskih metod, izboljšanje semen, živine in zemlje, dosega prvovrstnih proizvodov, regulacije rek, osuševanja, zagravitve itd. itd. za vse take stvari,

ki pomenjajo napredek kmetijstva, je prvi in glavni predpogoj kapital. Ni ene, ni druge, sploh ni mogoče izvesti nobene iz navedenih operacij, ako ni kapitala.

Vzajemna odvisnost med kapitalom in napredkom.

Kapital sam pa je zopet produkt naprednega modernega gospodarstva. Naturalno gospodarstvo skoro ne pozna kapitala razun najprimitivnejšega orodja in morebitne zaloge žita za slabe letine kot varstvo proti gladu. Vsled tega je vprašanje kapitala samega odvisno od stopnje kmetijskega gospodarstva in od vzgoje ljudstva. In ako se je država zavzela za vprašanje kmetijskega kredita, tedaj je to storila gotovo iz živega prepričanja, da naše kmetijstvo, ki ima najboljše naravne pogoje, ne more napredovati poglavito vsled pomankanja kapitala.

Deklaracija vlade in anketa o poljed. kreditu.

Voljo sedanje vlade, da tukaj pomaga, kaže njena deklaracija ob nastopu, ko je izjavila, da še v izrednem sklicanju narodne skupščine predloži zakon o kmetijskem kreditu. In da se to čimprej ustvari, je poljedelski minister za dan 13. in 14. septembra sklical anketo merodajnih faktorjev, predvsem predstaviteljev združništva in predstaviteljev drugih kmetijskih organizacij, da se z njimi posvetuje in čuje njih mnenja, kako naj se reši vprašanje kmetijskega kredita. Reso-

lucije, ki so bile sklenjene na tej anketi, pri-
našamo v tej številki na drugem mestu. Tu-
kaj bi hoteli navesti le par razlogov, zakaj
se je anketa odločila za tak način rešitve
kmetijskega kredita, kakor ga kažejo reso-
lucije in zakaj je druge načine zavgrla.

Načrt osrednje zadrुžne banke.

Osnuje naj se osrednja zadrुžna banka
kot zadruga ali pa kot delniška družba. Vla-
da in sicer ravno poljedelsko ministrstvo je
o vprašanju poljedelskega kredita razmišlja-
lo že nekaj let in je v teku časa izdelalo že
tri načrte. V teh načrtih pa se je vedno bolj
oddaljevalo od zadrुžnega stališča tako, da
zadnji načrt zakona o drž. poljedelski ban-
ki obstoječe zadrुžništvo takorekoč prezira.
Po projektu naj bi se državna kmetijska
banka naslonila izključno na čisto nezadrुž-
ni bančni aparat, kateri potem išče stika s
posameznimi kmetovalci potom občine ali pa
naravnost. V kolikor načrt vpošteva zadrुž-
ništvo, je to neka vrsta čisto novih zadrug,
ki naj bi se šele na podlagi novega zakona in
pravilnika ravno za svrhu državnega kredi-
ta snovale. Proti ustanovitvi take državne
banke govori zgodovina kmetijskega kredita v
vseh državah in zlasti zgodovina uprave fon-
dova v Srbiji sami. Zato je razumljivo, da je
bil načrt državne banke za kmetijski kredit
skoro soglasno odklonjen in istotako soglas-
no sprejet princip zadrुžne banke. K temu
je zlasti pomagal temeljit referat g. M. Avra-
moviča, kako drago so plačale svoje izkuš-
nje one države, ki so hotele hoditi birokra-
tično pot in odklanjati zadrुžništvo ter nje-
ga iniciativo.

Če govorimo pri kmetijskem kreditu o
zadrुžni banki, si seveda ne smemo pred-
stavljati običajne banke, ki bi bila kot del-
niška družba tako urejena in tako bi delova-
la, da povsod izbije za se čimveč dobička.
Ako bi res kmetijski kredit moral iti potom

običajne profitarske banke, bi bilo že pamet-
neje, da država stopi potom svojega biro-
katičnega aparata okrajev in občin nepo-
sredno v stik s kmetijstvom in dovoljuje kre-
dite potom občin, kakor je to predvideval
načrt o kmetijskem kreditu iz l. 1921, objav-
ljen tedaj v »Samoupravi« in kakor je to tu-
di v projektu o državni poljed. banki.

Čim cenejši aparat.

Osrednja zadrुžna banka kot centrala
za razdeljevanje kmetijskega kredita naj ima
čim enostavnejši, izključno samo centralni
aparat in naj zakon predvidi že najvišjo me-
ro, za katero sme ta osrednja banka povišati
obresti kapitalov, ki jih ji država daje za svr-
he poljedelskega kredita. Glavni prihranek na
dragi bančni režiji pa obstoji v tem, da se za
razdelitev teh kreditov in za stik s kmeti ta
banka posluži že obstoječega izvežbanega,
zanesljivega in gotovo nedobičkarskega in
nesebičnega aparata, ki ga predstavljajo ob-
stoječe zadrुžne zveze in njih članice-za-
druge. In te zadruge najbolj poznajo kmeta,
kmet pa jim najbolj zaupa. Ta aparat bi z
malenkostnim povišanjem obrestne mere vo-
dil razpoložljiva denarna sredstva preko
centrale, preko zveze in preko zadruge do
posameznih kmetov, ne le najceneje, ampak
tudi z največjo odgovornostjo, politično
nepristranostjo in kar je pri kreditih najvaž-
nejše, z največjim jamstvom.

Polna odgovornost za državni denar.

Zadrुžništvo ima načelo lastne odgo-
vornosti. Vodstvo zadruge odgovarja čla-
nom, člani odgovarjajo mnogokrat z neome-
jenim, pri drugih zadrugah pa z omejenim
jamstvom za vse poslovanje zadruge, za vse
nje obveznosti. Naj le omenimo, da so v Slo-
veniji ravno one zadruge, ki bi prišle kot po-
močnice pri razdeljevanju državnih sredstev
v pošteve, zadruge z neomejenim jamstvom,

rajfajzenove hranilnice in posojilnice, pod katerih jamstvom niti ena obveznost ne more ostati nepokrita.

Naše zadruge in zveze so ves čas svojega obstoja pokazale, da je pri njih poslovanju in delovanju vedno prvenstveno odločevalo združno načelo skupne pomoči, vzajemnost in zato se je kljub strankarski pripadnosti članov zadrug, vodstva zadrug in združnih zvez čuvala združna nepristranost, združna vzajemnost.

Združništvo nudi garancije za uspeh.

Vprašanje, kako naj bo razmerje osrednje združne banke do države, se da na kratko označiti s tem, da je to združna, torej ne državna banka, katere naj se država posluži, da z največjim uspehom in pod največjo garancijo da kmetijstvu na razpolago ona sredstva, ki jih zbira za povzdigo kmetijstva ali iz proračunskih virov ali iz klasne loterije ali iz državnih podjetij, kot so poštna hranilnica, drž. hipotekarna banka in drugi. Ali da država tej osrednji banki na razpolago samo kredit ali se država tudi soudeleži z gotovo osnovno glavnico, to ni bistveno. Bistveno je, da naj bo to banka združništva, zavarovana pred partizanstvom menjajočih se vlad in ministrov in podprta z vsem ugledom in z vsem zaupanjem, ki ga ima ljudstvo do združništva, v kateri ima pa vendar država dvoje: pravico vsestranske kontrole in popolno jamstvo za svoje kredite.

Kmetijski kredit — združni kredit.

Navajali so proti temu načinu rešitve kmetijskega kredita to, da na ta način dobimo iz kmetijskega kredita le delno rešitev, namreč takozvani združni kredit in da pridejo potem ugodnosti državnega kredita v prid le oni četrtini naših kmetov, ki je organizirana v zadrugah, tri četrtine pa ostanejo brez državnih sredstev. Nasproti temu mo-

ramo navajati, da je združni kredit ravno najracionalnejše izrabljeni in od najinicijativnejših ljudi uporabljeni kredit. Če je v združništvu pri nas organizirana res samo četrtnina kmetovalcev (v Sloveniji seveda več), pa so v tej četrtini združeni najbolj naobraženi in najagilnejši kmetovalci, ki s svojim gospodarstvom delajo gaz naprednemu kmetijstvu, ki s svojim primerom prej ali slej potegnejo za sabo celo vas ali celo občino. V združništvu so organizirani oni kmetje, ki imajo največ zmisla za skupno gospodarstvo.

Naše gospodarstvo je namreč v največ pokrajinah države radi prevladovanja srednje in male kmetije nujno navezano na skupnost za večji uspeh ali za omogočenje uspeha. To velja za naše mlekarstvo in siraarstvo, to velja za porabo strojev in električne sile v kmetijstvu, to velja za povzdigo živinoreje, to velja za naše vinogradništvo, sadjarstvo in za razne druge panoge kmetijstva. Kajti ravno ako se državna sredstva ne dajo pojedincem kot kredit, ampak se vporabljaajo pri kaki kmetijski zadrugi, potem je njih vporaba najuspešnejša, najsigurnejša in najbolj pravilna. Od takega kredita ima korist občnost, skupnost, ne pa posameznik. In pri taki vporabi je zloraba izključena, dočim pri posamezniku ni vedno onemogočena.

Kar namerava država s poljedelskim kreditom, vršijo zadruge.

Država sama je najbolj interesirana, da se med kmetjskim stanom pospešuje inicijativnost in zmisel za napredek, da se goji skupnost, da prihaja v ljudi zavest kolektivne odgovornosti. Vse to gojijo in dosejajo pri svojih članih zadruge s kulturnim in gospodarskim delom in zato inajo zadruge prve upravičenost, ako je kaj sredstev na razpolago, da jih država dâ njim. V kolikor pa

so med neorganiziranimi kmetovalci še taki, ki imajo interes na uspešni porabi državnih sredstev za povzdigo kmetijstva, moremo samo to reči, da jim je pristop k zadrugi prost, ker zadruge se ne zapirajo kot se zapirajo trgovske družbe. Zadruge so družbe neomejenega števila članov, kakor določa zakon.

Samo prehodno sredstvo.

Omenili smo že, da sò potrebe po kmetijskem kreditu naravnost ogromne in je zato izključeno, da bi država tem potrebam zadostila. Tudi ako bi dala osrednji zadrugi banki 500 milijonov dinarjev na razpolago, je to naravnost malenkost v primeri s potrebo po kreditu. Saj bi ena sama pokrajina naše države najmanj toliko če ne več potrebovala, ako bi hotela zadostiti potrebam po obratnem poljedelskem kreditu, po srednjeročnem kreditu in po hipotekarnem kreditu za nabavo zemljišč, za kmet. zgradbe, za melioracije, za kmetijsko (agrarno) industrijo itd. To, kar naj se s tem malenkostnim kreditu doseže, je troje: 1. popravi naj se krivica, ki se godi kmetom s tem, da je za trgovino, industrijo in obrt na razpolago par milijard kapitala Narodne banke, za kmetijstvo pa nič; 2. pomaga naj se zadrugi v splošni krizi, da more nemoteno in v povečanem, ne skrčenem obsegu vršiti svoje naloge za povzdigo kmetijstva; 3. naj bo to prvi sunek onim obširnim delom države, kjer še vlada pretežno naturalno gospodarstvo, v katerih pa bi zadrugi s primeroma malimi kapitali moglo dati razmaha kmetijstvu, da napravi prvi korak k naprednemu, denarnemu gospodarstvu, k intenzivnemu proizvodstvu za trg. Brez dvoma je torej ta kredit samo prehodnega značaja.

Na trajno je pomoč v varčnosti.

Ako pa državna sredstva nikakor ne bodo zadostovala širokim potrebam po kmetij-

skem kreditu, tudi če se do skrajnosti poiščejo vsi viri za to svrhu, kje je potem izhod, kje pomoč kmetijstvu? Na to daje odgovor zadrugištvo: samopomoč. Tako ogromen stan kot je kmetijski (nad 80% vsega prebivalstva) bo mogel priti do zadostnih kapitalov, le ako razvije lastne sile in sicer v prvi vrsti moralne in organizatorične sile. Treba je privedi kmeta do prepričanja: moreš, ako se izobraziš, ako varčuješ in ako se organiziraš. Vse troje je v zadrugištvu, ki je tudi kulturna in vzgojna organizacija, ne le ekonomska. Le pogledimo primer, ki ga imamo v naši državi. Tam, kjer so se kmetje najbolj oprijeli zadrugištva, tam so to pot samopomoči že nastopili. Slovenci so si ustanovili bazo svojega zadrugištva ravno v kreditnih zadrugah. Kakor v mreži naj se v teh zadrugah lovijo vsi kmečki prihranki, naj počrpajo te zadruge vse, tudi najmanjše vire kmečkega denarja, da ga potem vračajo kmetu kot **zadrugi kredit**, ki je kredit vseh vrst, kakršnega pač potrebuje kmetija. Te zadruge so kmečke banke, ne diferencirane po vrstah kredita, pač pa kmetu tako blizu, od vsakega profitarstva tako daleč, da jim je pomoč kmetu in napredek njegovega gospodarstva edini in glavni cilj. To so ustanove, ki že skoro trideset let z uspehom rešujejo pri nas vprašanje kmetijskega kredita po edino pravih gestih: »Delaj, zbiraj!« ter »Kmečki denar kmetu«. Le velika, avtonomna organizacija zadrugištva more za trajno ustvariti dosti močne vire, da se krijejo potrebe po kmetijskem kreditu. Da bodo ti viri dosti močni, za to jamčijo neizčrpne, zdrave in neumorne sile kmečkega ljudstva, ki bo hotelo braniti svoj obstoj in delati za svoj napredek, samo ako mu enkrat pokažemo pot. Pot pa je zadrugištvo.

.....

Resolucije o kmetijskem kreditu.

Anketa, ki se je vršila na poziv poljedeljskega ministra, g. dr. Kulovca, dne 13. in 14. septembra v Beogradu in na kateri so bile zastopane najvažnejše zadružne pa tudi druge poljedelske organizacije, nekateri narodni poslanci in zastopnik državne hipotekarne banke, je vsled prepričanja, da je vprašanje kmetijskega kredita eno izmed najvažnejših vprašanj našega narodnega gospodarstva, prišla po temeljiti in stvarni razpravi k soglasnemu sklepu na sledeče resolucije:

1. Z ozirom na značaj kmetijskega kredita, z ozirom na razmere našega kmetijstva in naposled z ozirom na izkušnje vseh držav, ki so take poskuse tudi delale, smatra anketa, da se mora vprašanje kmetijskega kredita temeljito rešiti **le na svobodni zadružni podlagi.**

2. Ker so se vse zadružne centrale in druge poljedelske centrale, zastopane na anketi, izjavile, da so pripravljene vzeti v svoje roke organizacijo kmetijskega kredita pod pogojem, ako sodeluje tudi država, sklene anketa: zadružnim centralam se nalaga dolžnost, da v sporazumu s gospodom poljedelskim ministrom ustanovijo **osrednjo zadružno banko.**

3. Osrednja zadružna banka se ima ustanoviti s kapitalom zadružnih central in drugih poljedelskih organizacij na zadružni podlagi in v zadružni obliki. **Država naj pomaga pri tej stvari z znatnejšim kapitalom,** ker presegajo potrebe po kmetijskem kreditu daleč ona sredstva, ki bi jih mogle dati zadružne ustanove. — Radi tega, da se kapital v to svrhu lažje dobi tudi na svobodnem denarnem trgu, mora imeti osrednja zadružna banka pravico, da izdaja **zastavna pisma** na

podlagi izdanih kreditov in da sprejema hranilne vloge. Istotako mora osrednja zadružna banka imeti pravico, da takoj po ustanovitvi **reeskomptira** svoj portfelj tudi pri Narodni banki.

4. Osrednjo zadružno banko vodi upravni odbor, v katerem sodelujejo tudi državni delegati, ki jih določa poljedelski minister. Kontrolira pa banko nadzorni odbor, v katerega istotako država pošlje svoje zastopnike. Poleg teh mora imeti država tudi svojega posebnega komisarja z nalogom, da nadzira točno izvrševanje zakona in pravil.

5. Osrednja zadružna banka bo iz sredstev, ki bodo na ta način prišla v njeno razpolaganje, dovoljevala kredite poljedelcem **potom zadružnih central in lokalnih zadrug** ter potom ostalih kmetijskih centralnih organizacij in njihovih lokalnih udruženj.

6. Osrednja zadružna banka mora dajati **vse vrste kredite:** kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni kredit (personalni, realni in hipotekarni kredit). Ker pa je potreba po kratkoročnem in srednjeročnem kreditu izredno velika in veliko bolj neodložna nego potreba po dolgoročnem kreditu, se mora banka spočetka baviti pretežno s prvima dvema vrstama kredita, dokler ne dobi zadostnih sredstev, da z njimi obvlada tudi potrebo po dolgoročnem kreditu.

7. Vse centralne kmetijske ustanove, ki obstoje v državi in se bavijo z distribucijo poljedelskega kredita, morajo imeti **pristop** k osrednji zadružni banki, ako se v vsem prilagodijo poznanim in ugotovljenim zadružnim načelom.

8. Z ozirom na veliko in nujno potrebo posameznih zadružnih central glede kredita

izjavlja anketa, da naj država da že naprej 50 milijonov dinarjev potom Glavnega Zadrúžnega Saveza zadrúžnim centralam in drugim kmetijskim organizacijam, dokler se ne ustanovi osrednja zadrúžna banka. Ta vsota se vračuna pozneje kot vloga države v osrednjo zadrúžno banko.

Anketa je nadalje sklenila naprositi gospoda ministra za pošte in telegraf, da naj poštna hranilnica da več svojega kapitala na razpolago zadrúžnim centralam in drugim kmetijskim organizacijam in da se napravijo v pravilniku tozadevne spremembe, posebno da se s pravilnikom že določi, da ima zadrúžništvo potom Glavnega Zadrúžnega Sa-

veza SHS vsaj enega zastopnika v nadzornem odboru poštna hranilnice. Prosi se nadalje, da se pri vseh poštno-čerkovnih uradnih ustanovijo čimprej nadzorni odbori, kakor jih predpisuje zakon. Tudi v te nadzorne odbore naj se pritegnejo zastopniki zadrúžnih central na predlog Glavnega Zadrúžnega Saveza. Glede državne hipotekarne banke je anketa sklenila, naj vlada čimprej začne izvrševati zakon o državni hipotekarni banki od 20. februarja 1922, po katerem ima v upravi banke biti zastopano tudi zadrúžništvo. Najnujnejše pa je, da državna hipotekarna banka iz razpoložljivih sredstev takoj dovoli večji kredit vodnim zadrugam.

Dr. Basaj:

Ali so male hranilnice in posojilnice po deželi še umestne?

Pred nekoliko dnevi se je razmotrivalo to vprašanje na izredno važnem večjem sestanku in so tam prišli do zaključka, da bolj kaže držati le še večje posojilnice, male pa z ozirom na današnje težke gospodarske razmere opuščati, gotovo pa ne ustanavljati novih malih posojilnic.

Ni mi znano, kateri razlogi poglavitno so mišljeni pod »težkimi gospodarskimi razmerami«. Gotovo pa je, da »težke gospodarske razmere« govore, če presojava z zadrúžnega stališča, ravno za male hranilnice in posojilnice ali za Rajfajznove posojilnice, kot jih imenujemo po njih ustanovitelju.

Ko je bil položaj za nemškega kmeta najtežji, ko je trpelo vse njegovo gospodarstvo ravno vsled pomanjkanja kredita, ko mu je bil napredek gospodarstva in s tem tudi boj z ameriškim farmerskim proizvodstvom ravno vsled pomanjkanja cenenege kredita onemogočen in ko je nemški kmet bil v nevarnosti, da podleže v boju z ameriškim po-

ljedelstvom in izkrvavi v rokah oderuhov, tedaj so bile male hranilnice in posojilnice očeta Raiffeisena, s svojo neomejeno zavézo, z malim okolišem in brezplačnim vodstvom tiste čudodelne ustanove, ki so nemškega kmeta rešile, ki so se v celi Nemčiji neverjetno hitro razširile in neverjetno hitro tudi našle pot med kmečko ljudstvo drugih držav, drugih narodov.

Naj mi bo dovoljeno, da kolikor mogoče na kratko opozorim samo na najvažnejše momente, ki odločno in z vso težo govorijo za to, da držimo naše male posojilnice. Še več, ne le da jih držimo v dosedanjem obsegu in številu, temveč da z vsemi močmi delujemo na uresničenje one resolucije V. katol. shoda, ki pravi kratko: »Hranilnico in posojilnico v vsako faro!«

Kmečko gospodarstvo vsled svojih posebnosti povsod zahteva cenenege kredita. Kmečko gospodarstvo dragegega kredita ne prenese. To je izkušnja, tako splošna, da je

dokazovanje nepotrebno in nepotrebno tudi navajanje historičnih in statističnih podatkov za to.

Cenen kredit pa ima dva zelo važna pogoja: **popolno varnost in čim manjšo režijo**. Reiffeisen je pri reševanju vprašanja kmečkega kredita tema dvema pogojema najpopolnejše ugodil z dvema principoma: **neomejeno solidarno jamstvo vseh članov zadruga in brezplačne častne dolžnosti vseh mož v vodstvu zadruga**. To je čisto, krščansko združništvo, h kateremu se bomo morali vedno in vedno povračati, ne pa se od njega oddaljevati.

Le kot popolnitev ali pa kot potrebno posledico navedenih dveh načel je uvedel v svoj sistem še druge zahteve.

Omejitev delovanja zadruga na majhen **okolish**, na faro ali občino sledi iz potrebe neomejene zaveze. Ako vsi člani posojilnice jamčijo solidarno s celim svojim premoženjem za posojilnico, je jasno, da se morajo med seboj poznati. Ravno tako mora vodstvo zadruga, možje načelstva poznati premoženjske razmere in osebno zanesljivost kmetov, ki naj jih sprejme v članstvo zadruga in jim dovoljuje posojila.

Ako možje v načelstvu vršijo svojo dolžnost kot **brezplačno, častno službo iz liubezni do bližnjega**, se zopet ne sme v tem delu od njih preveč zahtevati: zato naj se ta njihova dolžnost kolikor mogoče zmanjša in olajša z omejenim okolishem. Pri majhni posojilnici jim je pri njihovi sposobnosti in izobrazbi omogočen pregled, jim ni pretežko poslovanje. V pobudo za tako delo pa jim je misel, da delajo za sosede, za svoje soobčane, sofarane, ne pa za tuje jim ljudi.

V **rezervni zaklad**, ki ga zahteva Raiffeisen, naj gre ves dobiček. Ni namen posojilnice, delati dobiček, temveč preskrbeti malim ljudem kredit po kolikor mogoče nizki

obrestni meri. Ako je pri poslovanju koncem leta vendar le prebitek, naj gre v celoti v rezervni zaklad in naj se nikoli ne razdeli. Ker je razdelitev dobička že za vedno vnaprej izključena, odpada za vodstvo izkušnja, da gospodari na dobiček. V kolikor pa gre ves poslovni prebitek vsako leto v rezervni zaklad, se s tem ne poveča toliko varnost za vloge, ker je varnost vlog več kot dovolj zagotovljena z neomejeno zavezo; z rezervnim zakladom se poglavitno omogoči zadrugi še bolj dosegati svoj namen, da dovoljuje čim cenejši kredit.

Male posojilnice so velike važnosti pa tudi za **organizacijo varčevanja**. Ne le, da je z neomejenim, solidarnim jamstvom podana popolna varnost za vloge, ne le, da vlagatelji osebno poznajo možje v vodstvu zadruga, katerim denar zaupajo, ampak zavest, da bodo mogoče jutri ali pozneje sami potrebovali od te zadruga posojila, je gotovo najboljša pobuda, da svoje prihranke nosijo v domačo zadrugo. Prezreti seveda tudi ne smemo splošno znane človeške slabosti: bližnje prilžnosti. Ustvarimo jim najbližjo prilžnost za nalaganje prihrankov v domači fari, pa bodo te prihranke res nosili. Čim gostejša bo mreža hranilnic, tem več bo prilžnosti za zbiranje, za varčevanje, tem več ljudskega denarja se bo zbiralo, da oplodi naše kmetско gospodarstvo. Pomnite, da brez kapitala ni napredka. To velja tudi za kmetijstvo.

Res je, da so težke gospodarske razmere. Ali ako z združnega stališča iščemo od pomoči, jo moramo iskati ravno v rajfajzenovih hranilnicah in posojilnicah. Nalijmo čistega vina! Nazaj k načelom Reiffeisen-a! Kdor misli od pomoči z velikimi posojilnicami, kdor za to navaja potrebo delitve dela in strokovnega vodstva, ta ali popolnoma plava v današnjem duhu profitarstva ali pa ne vidi, kam velike posojilnice vodijo.

Naše ljudstvo je znalo oceniti pomen malih hranilnic in posojilnic in se jih je z vne-
mo in zaupanjem oklenilo. Ne podirajmo te-
ga, kar je v slovenskem združništvu najlep-

šega in najidealnejšega, temveč pomagajmo
dograditi to do večje popolnosti. »Hranilnico
in posojilnico v vsako faro!«

Dr. J. Basaj.

Kaj teži naše zadruge.

Znanje, kako denar čim koristneje uporabiti.

Izgovor, češ da ljudstvo samo ne zna oziroma si ne upa izrabljati lastnih sredstev, ne velja. Združništvo je dolžno ne le zbirati ljudski denar, temveč med ljudstvom samim ustvarjati tudi teren za plodono izrabo v korist ljudstva. Rajfajzen je napisal v svojem predgovoru h knjigi o hranilnicah in posojilnicah to-le: »Obubožanje kmečkega prebivalstva se v mnogih pokrajinah vidno širi in zahteva nujne odpomoči. Izkušnja uči, da je za to potrebno dvoje- denar in pa znanje, kako denar čim koristneje uporabiti. Potrebno znanje pridobimo s primernim poukom; potrebni denar si moramo preskrbeti samo potom zadrug.« In v isti knjigi poudarja, da le samopomoč razvije sile ljudstva in sile zemlje ter jih zna najbolje uporabiti in izkoristiti.

Pomen zveze za denarno izravnavo.

V drugih krajih pa zopet nastane vprašanje, kako naj hranilnica in posojilnica pomaga s cenanim kreditom, ako v svojem okolišu sploh ne more zbrati nobenih sredstev, ali vsaj ne toliko sredstev, da bi mogla zahtevam posestnikov po posojilih zadostiti. Za to nalogo je poskrbljeno ravno z organizacijo kreditnih zadrug v svoji zvezi. Kakor bistvo posamezne zadruge obstoji ravno v združenju poedincev za brezpogojno samopomoč, ravnotako je za vse kreditne zadruge zopet potrebno združenje v zvezi za brezpogojno samopomoč. Dotočni in odtočni kanali ome-

jeni na okoliš ene same zadruge, nimajo ti-
stega pomena in ne morejo dajati tiste kori-
sti, kakor jih lahko dobimo, ako te kanale v
celi pokrajini zvežemo, tako da se prebitek
denarja v enem delu potom Zveze lahko vo-
di v drug del pokrajine, kjer vlada suša. Po-
goj za uspešno delo Zveze v tem pogledu pa
je disciplina članic, da res one, ki imajo od-
višen denar, ta denar vodijo na zvezo. Ne-
zadružno in proti načelu samopomoči rav-
najo nedisciplinirane članice in so ravnale
zlasti v pretečenem poslovnem letu, ko so
odviške nosile k bankam ali k privatnim pod-
jetjem in niso pomislile, da roka roko umiva
in da same lahko tudi pridejo v zadrego, ko
bodo potrebovale pomoči istih zadrug, kate-
rim bi bile lahko pomagale.

III.

Blagovne zadruge in tuji kapitali.

Druga najvažnejša skupina, o kateri mo-
ramo v tem referatu razpravljati, so naše
blagovne zadruge: konsumi ter nabavne in
prodajne zadruge. Kaj jih teži? Prvič delajo
skoraj izključno s tujim kapitalom. Neznatna
je običajno deležna glavnica in ravnotako ne-
znatno je potem tudi jamstvo članov, tako
da taka blagovna zadruga v bistvu ne dela
več na lasten riziko, ampak na odgovornost
onega, ki ji je dal na posodo obratni kapital,
to je navadno hranilnica in posojilnica.

Potreba trdne centrale.

Druga težava blagovnih zadrug je v tem,
da ne bodo poznale svoje trdne centrale za
nakup in prodajo, napram kateri bi držale

disciplino in katera bi pri njih uživala splošno zaupanje, podobno kakor je to z Zadržno zvezo v odnošaju do kreditnih zadrug. Dokler take centrale ne bodo poznale, pomeni vse naše blagovno zadržništvo le sporadične poskuse, ki nikoli ne bodo dali pravega uspeha. Do uspeha, vpliva in moči bo prišlo blagovno zadržništvo le potom centrale, kakor nam to lepo dokazuje angleško konsumarstvo s svojo velenakupovalno družbo (Wholesale Society), kakor nam dokazuje švicarsko zadržništvo s svojim Verband der schweizerischen Konsumgenossenschaften in s Konkordio. — Nadrobna zadržna trgovina je nekonkurenčna in nepopolna, ako ne zagrabi v svoje roke tudi prednosti grosista. Nepopolna in odvisna tembolj, ker potem ne more misliti na svoj zadnji in glavni cilj, da namreč vzame čimprej v svoje roke tudi produkcijo najvažnejših življenjskih potrebščin.

Vzgojno delo med zadržniki.

Konsumne zadruge se morajo v boju za svoj obstanek že takoj od začetka boriti z neenakim orožjem. Njim manjka osebnosti malega trgovca. Ta osebnost je v konsumnih zadrugah razdeljena med odbor in uradništvo, torej na več ljudi. Jasno pa je, da taka porazdelitev osebnosti trgovca na drobno ni v korist konsumnim zadrugam. Zato morajo gledati, da ta nedostatek po možnosti odpravijo, popolnoma odpraviti ga namreč nikoli ni mogoče. Odpravijo ga pa lahko deloma, toda le potom dolgotrajnega in naporenega vzgojnega dela med zadržniki. Tako delo pa ne more izvrševati ne poedina zadruga, ampak le zveza zadrug s svojim širjim obzorjem, z večjimi sredstvi, z inteligentnejšimi močmi, s propagando in vzgojo v besedi in v tisku.

Zadruge in obrtni red.

Veliko težavo pomeni za naše blagovne

zadruge vprašanje, ali je smatrati njih poslovanje za trgovanje v smislu obrtnega reda ali ne. Oblast se je žalibog postavila na stališče, da sme zadrugo smatrati in z njo postopati kot s zasebnim trgovcem, ako noče biti pristrana in krivična napram trgovskemu stanu. Ker pa je vprašanje, ali je zadruga trgovina ali ne, merodajno za rešitev cele vrste drugih vprašanj, ali velja za zadrugo obrtni red ali ne, ali mora zadruga imeti obrtni list ali ne, ali more imeti zadruga vajenca ali ne, ali mora imeti zadruga izučnega poslovodjo ali ne, ali mora zadruga pripadati trgovskemu gremiju ali ne, ali mora plačevati doklade za trgovsko in obrtniško zbornico ali ne itd., zato moramo sami najprej zavzeti tu jasno stališče in iz bistva in ustroja zadruge javno vsem, vsekdar in povsod povedati, **da zadruga ni trgovec, v kolikor se v poslovanju omejuje samo na svoje člane.** Ni namen zadruge delati dobiček, njen namen je preskrbovati članom potrebščine po čim ugodnejši ceni in izriniti nepotrebne, torej gospodarsko škodljive posrednike. (Pri tem moramo pripomniti, da je to vprašanje preporno samo v Sloveniji, kjer oblast vsa leta po prevratu zavzema napram blagovnim zadrugam neprijazno stališče in jih hoče šikanirati s predpisi obrtnega reda, dočim v vsej ostali državi to vprašanje ni več preporno.)

Strokovno vodstvo.

Kot poslednjo težavo blagovnih zadrug omenjamo strokovno vodstvo. Dasi zanikamo, da bi bila zadruga trgovec, vendar moramo z druge strani priznavati, da morajo tisti, ki zadrugo vodijo, imeti ne le poštenost in dobro voljo delati za skupnost, ampak imeti tudi gotovo sposobnost. Za vse blagovne zadruge velja načelo, da jim je hrbtenica urejeno knjigovodstvo. Zato bodo morale vse blagovne zadruge, tudi najmanj-

še, imeti v svojem vodstvu strokovno izobraženo moč, ki garantira za pravilno in urejeno knjigovodstvo. Seveda taji to v sebi nove nevarnosti za odvisnost zadruga od take osebe, ki bi začutila, da ima pravzaprav zadruge v svoji roki. V tem pogledu naj pomaga ravno združna šola, v kateri naj se usposobijo za strokovno vodstvo pošteni kmečki fantje, v kateri naj se pa tudi usposobijo člani načelstva in nadzorstva, da bodo lahko svojega poslovođjo kontrolirali.

Mlekarske in živinorejske zadruga.

Kakor smo glede blagovnih zadrug poudarili potrebo strokovnega vodstva, tako moramo isto zahtevo postaviti glede drugih vrst zadrug. Naj omenjam v prvi vrsti živinorejske in mlekarske zadruga. Ako po vojni pri teh zadrugah nimamo tistega uspeha, kot smo ga imeli pred vojno, je vzrok temu v glavnem pomanjkanje enotnega strokovnega vodstva. Res, da so se živinorejske zadruga združile v pasemska okrožja, toda pasemska okrožja bodo mogla delati le, ako bodo vodili po strokovnih načelih, ki bodo poučevali voditelje zadrug in ki bodo dajali pobudo, zlasti pa sodelovali pri tečajih. Isto velja tudi za mlekarske zadruga, pri katerih je poleg strokovnega vodstva potrebno tudi enotno komercialno vodstvo, zlasti kar se tiče izvoza mleka in mlečnih izdelkov. Zato bomo morali v bodočnosti misliti, da vsem živinorejskim zadrugam ustvarimo njihovo strokovno centralo in vsem mlekarskim zadrugam lastno zvezo.

Isto potrebo strokovnega vodstva in strokovnega združenja vidimo tudi pri vseh drugih vrstah zadrug: pri kmetijskih strojih in pri elektro-strojnih zadrugah, pri vinarjskih in kletarskih zadrugah, pri obrtnih zadrugah itd. Povsod, kjer hočemo, da zadruga za posamezne panoge gospodarstva

res vodijo do večjega gospodarskega uspeha, ne pa da samo vegetirajo ali pa s svojim uspehom nosijo koristi samo posameznikom in pa kjer nočemo, da so zadruga glede uspeha popolnoma odvisne od agilnosti in iniciativosti posameznih oseb, moramo delati na njih združitvah v strokovno zvezo s strokovnim vodstvom, katero bo ne le zadruga vodilo do večjega uspeha, ampak dejansko vse zadruga indirektno sililo k delavnosti, k izvrševanju svojega cilja.

Izobrazba in organizacija.

H koncu! Opozoril sem kratko na težave, ki jih ima združništvo na splošno, zlasti vsled neenotnih zakonov in predpisov in vsled neenotnega in mnogokrat združništva celo neprijaznega postopanja oblasti. Opozoril sem posebej še na težave, ki jih imajo kreditne in blagovne zadruga. V veliki meri so sredstva za odpomoč v nas samih. Omenjam naj le dve temeljni sredstvi, to sta izobrazba in jedinstvo organizacije. Združništvu, pravemu in čistemu, je izobrazba širokih ljudskih slojev sredstvo in cilj. Le izobraženo ljudstvo bo imelo smisel za potrebo združne skupnosti in združne discipline. Le izobraženo ljudstvo bo imelo potrebno dalekovidnost, da gre preko momentane malenkostne osebne koristi za večjimi, trajnejšimi, skupnimi koristmi družbe, stanu, občine itd. Le izobraženo ljudstvo se bo zavedalo, da more svoje stanovske gospodarske interese in zahteve napram državi in napram drugim gospodarskim krogom uveljaviti z enotnim nastopom, s skupnostjo. Ako danes kapitalistično gospodarstvo, zlasti banke, industrija in trgovina znajo uveljaviti povsod svoje zahteve in braniti svoje interese, je to le radi tega, ker znajo ceniti moč teh dveh faktorjev: izobrazbe in organizacije.

Tudi združništvo bo moglo močno in

kljubujoč vsem zaprekam korakati k svojemu cilju le, ako bo vedno znalo prav ceniti temeljna pogoja svojega uspeha: izobrazbo in jedinstvo. In kakor je gospod ravnatelj

zaključil načelstveno poročilo, zaključujem jaz svoj referat z geslom: »Disciplina in edinstvo nad vse!«

(Konec.)

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje 38: V Narodnem Gospodarju se pritožujete, da nekatere zadruga še vedno zahtevajo denar v denarnem pismu, kar jim povzroča večje stroške. Vzrok, da nekatere zadruga ne naročajo denarja po poštno ček, zavodu, je pa v resnici ta, ker takega nakazila poštni urad tako dolgo ne izplača, dokler se nakazana vsota pri dotični pošti ne nabere. Na manjših poštah traja to posebno dolgo. Vprašam, ali ne bi kazalo, da Zveza vselej pri naročilu večje vsote intervinira pri poštno čekovnem zavodu radi pravočasnega izplačila? Ali si je mogoče treba oskrbeti morebitno izjavo pošte? (Hp. v V.)

Odgovor: Na Vaše vprašanje vam sporočamo, da prihaja več takih pritožb od hranilnic in posojilnic v območju gotovih pošt-nih uradov. Vzrok netočnega izplačevanja nakazil je marsikje deloma malomarnost, deloma neznanje, radi katerih poštni urad ne zahteva pravočasno od založne pošte denarja potrebnega za izplačilo nakazila, kakor bi to moral storiti glasom odredbe od 6. maja 1924. Pošta se ne sme izgovarjati s tem, da bo nakazilo izplačala tedaj, ko se nabere zadosti gotovine. **Poštni urad mora namreč zahtevati brzojavno od založne pošte potrební znesek, kakor hitro je o nakazilu obveščen pa vidi, da za izplačilo nima dovolj denarja.** (Tozadevno odredbo poštne uprave imate v Narodnem Gospodarju št. 6 na strani 88 debelo tiskano). Zadrúžna zveza se je v tej zadevi tudi obrnila na gospoda ravnatelja poštno čekovnega zavoda v Ljubljani. Ravnatelj je ob-

ljubil, da bo radi točnega izplačevanja nakazil ukrenil potrebno.

Vprašanje 39. Naša hranilnica in posojilnica je za l. 1923 na podlagi točnega izkaza plačala rentnino in 30 %-ni pribitek k rentnini. Sedaj pa davčni urad še enkrat zahteva istotak znesek, ki smo ga plačali kot 30 %-ni pribitek. Ali je davčni urad opravičen? (H. p. v K.)

Odgovor: V Vašem slučaju je jasno, da gre za pomoto. Vi ste plačali 3% od celokupnih izplačanih in kapitalizovanih obresti kot rentnino in še 30%ni pribitek. Davčni urad najbrže radi slabe evidence še enkrat zahteva 30 %-ni pribitek. Pojasnite davčnemu uradu njegovo pomoto, pa bo stvar končana.

Vprašanje 40: Naša posojilnica ima večje število manjših terjatev, ki jih vsled brezuspešnih opominov moramo sodno izterjati. Ker pa ne bi želeli naprtiti članom še odvetniških stroškov, prosimo pojasnila, do kakšnega zneska je mogoče vlagati opominjevalne tožbe in kako jih je kolekovati? (H. p. v St.)

Odgovor: Opominjevalne tožbe je mogoč vlagati za zneske do Din. 6250.—. Take tožbe se vlagajo v slučajih, kadar se pričakuje, da se toženec ne bo podajal v pravdo. Kolekovati se morajo opominjevalne tožbe s 3 % od vtoženega zneska in obresti. Obresti je namreč treba računati od dne vložitve tožbe še eno leto naprej. Poleg 3 % kolkovine pa je še posebna taksa Din. 30 pri vtoženem znesku do Din. 500.—, taksa Din. 50

pri vtoženem znesku do Din. 1500 in taksa Din. 70.— pri vtoženem znesku od Din. 1500 naprej. Obrazec za opominjevalno tožbo bi bil ta:

(Na prvi strani): »Okrajno sodišče v Črnomlju. Tožnica: Ljudska hranilnica in posojilnica v Črnomlju, r. z. z n. z., ki jo zastopa: . . . . . Toženec: Janez Zapravljen, posestnik v Vinemvrhu št. 10 radi Din. 600 s pripadki. — Opominjevalna tožba. 2 krat, 1 nadpis.«

(Na drugi strani): »Tožeča zadruga je pri odborovi seji dne 15. 5. 1922 dovolila tožencu posojilo v znesku Din. 600.— s 7½% obrestmi za dobo dveh let in mu je to posojilo dne 20. 5. 1922 proti podpisani zadolžnici in potrdilu sprejema v svoji uradni pisarni izplačala. — Dokaz: Omenjena zadolžnica in v redu vodene knjige tožnice ter zaslišanje strank in sicer za tožečo zadrugo Josip Umnik, njen predsednik in posestnik v Črnomlju.

Ker toženec ni plačeval nikakih obresti in ker po preteku dveletne dobe, za katero mu je bilo posojilo dovoljeno, ni vrnil niti

glavnice, niti ni poravnal obresti, ga je tožeča zadruga ponovno pismeno opominjala in sicer z opominom od 22. 5. 1924 in z opominom 10. 6. 1924, toda toženec se tudi tema opominoma ni odzval.

Dokaz: Oba opomina, katerih prepise predložimo pri razpravi, predložitev izvirkov naj se naloži tožencu in zaslišanje strank.

Tožeča zadruga predlaga, da se izda

plačilno povelje: Janezu Zapravljen se nalaga plačati v 14 dneh pod izvršbo tožeči Ljudski hranilnici in posojilnici v Črnomlju, r. z. z n. z., znesek po Din. 600.— s 7½% obrestmi od 20. 5. 1922 dalje in povrniti stroške tega plačilnega povelja. — V slučaju, da bi toženec podal pravočasno upor zoper to plačilno povelje, pa predlaga, da se razsodi: Toženi Janez Zapravljen je dolžan plačati tožeči zadrugi znesek po Din. 600 s 7½% obrestmi od 20. 5. 1922 dalje ter povrniti ji pravnne stroške v 14 dneh izogibom izvršbe.

Črnomelj, dne 15. septembra 1924.

Ljudska hranilnica in posojilnica v Črnomlju,
r. z. z n. z.

□ □ □ □ □ □ ZADRUŽNIŠTVO. □ □ □ □ □ □

VSEM ZADRUGAM!

1. **Prijave za združno šolo** se imajo, kakor smo sporočili v naši okrožnici od 5. septembra, poslati Zadržni zvezi najkasneje do 10. oktobra. Priglašenci, ki bi želeli od Zadržne zveze podpore, se imajo prijaviti le potom zadrug, pri čemer naj zadruga same sporočijo, koliko bi bile za priglašenca pripravljene prispevati.

2. **Združno-gospodarski tečaji.** Zadržna zveza bo priredila v bodoči zimi od novembra in pa do konca marca približno sto združno-gospodarskih tečajev po celi Sloveniji s predavanji o najavžnejših panogah

kmetijskega gospodarstva, zlasti o živinoreji, mlekarstvu, travništvu, sadjarstvu, gnojenju ter o združništvu. Zadruga se opozarjajo, da čimprej pošljejo za svoj okoliš predlog, **kje naj bi se tak tečaj vršil in eventualno tudi kedaj.** Seveda bo mogla Zveza vpoštovati take predolge le toliko, kolikor bo dopuščal enoten načrt za vse tečaje. Vendar pa so predlogi zlasti **radi kraja** za tak tečaj Zvezi nujno potrebni.

3. **Propaganda varčevanja.** Letošnje leto naj bo zimsko delo zadrug, posebno hranilnic in posojilnic, posvečeno v prvi vrsti širjenju zmisla za varčevanje. Zadržna zve-

za bo zadrugam pri tem delu rada pomagala s predavanji in s tiskovinami za uvedbo »Čebelice« za mladino. Kmečki gospodarji čutijo, da prihajajo težki časi. Pričakujejo, da bo država pomagala. Toda vedite, da je združeno načelo **samopomoč** in da je edina sigurna rešitev v nas samih, v vrnitvi naše mladine in naših gospodarjev k varčevanju. Sredstva države, tudi ako bi država hotela pomagati, ne bodo nikoli zadostovala za vse potrebe kmečkega gospodarstva, ako se ne bo v prvi vrsti za napredek kmetijskega gospodarstva potrební kapital nabral iz kmečkega ljudstva samega — s pomočjo varčevanja.

4. **Pravno pomoč** imajo zadruge že od nekdaj pri Zvezi brezplačno. Vendar se dobijo še take zadruge, ki registracijo novih odborikov ali spremembe pravil izročajo notarjem ali odvetnikom — seveda ne brezplačno. Zgodil se je v zadnjem času slučaj, da se je zadruga obrnila na Zvezo šele potem, ko je notar registracijo izvršil **napačno**. Celô taki slučaji se dogajajo, da hranilnice in posojilnice pustijo tudi manjša posojila na krajši rok zavarovati z vknjižbo iz razloga, da ima odvetnik zaslužek. Ali so hranilnice in posojilnice ustanovljene za to, da pomagajo kmetom, ali za to, da pomagajo odvetnikom in obremenjujejo kmete z visokimi stroški, to je vprašanje, na katero nam ni treba odgovarjati.

Projekt zakona za zaščito vlagateljev postaja tembolj potreben, čimbolj se bodo kazale v polomih posledice povišanja vrednosti dinarja. Banke so seveda takemu zakonu nasprotne. Generalni direktor centralne ujedinjene banke je n. pr. zapisal kot svoje mišljenje v 10. številki »Bankarstva«: »Po mojem mnenju to vprašanje (zaščita vlagateljev) za sedaj sploh ni aktualno, ker ne vidim, da bi bili interesi vlagateljev pri naših zavodih ogroženi . . .« On ne vidi, tisti ki so

bankam zaupali svoj denar pa vidiijo in so mnogoštevilni že v preteklem letu težko občutili.

Mednarodni kongres za organizacijo in širjenje varčevanja se bo vršil od 26. do 30. oktobra v Milanu pod protektoratom italijanskega kralja in pri udeležbi delegatov vseh držav. — Države čutijo, da kljub petletnemu delu ne morejo urediti svojega denarstva niti z zakoni, niti z naredbami, niti z gospodarsko politiko. Na koncu koncev prihajajo nazaj k onemu sredstvu, ki je že stoletja preizkušeno in ki edino prinaša rešitev: **k varčevanju**. Bogastvo se ne dela s tiskarskim strojem in z raznimi valutnimi zakoni, bogastvo naroda se tvori z vztrajnim delom in z ravno tako vztrajnim varčevanjem. Te sile v narodu, zlasti v mladini je treba zopet odkriti.

Tridesetletni jubilej slavi letos v septembru Glavni savez srbskih kmetijskih zadrug v Beogradu. Leta 1894 je bilo osnovanih prvih pet zadrug v Srbiji, leta 1922 je doseglo število v Glavnem savezu včlanjenih zadrug že 1538 s približno 150.000 organiziranimi kmeti. Ta savez je od početka edini v Srbiji. Po prevratu so se mu pridružile še druge srbske zadruge v državi, zlasti na Hrvatskem. Savez ima danes v Beogradu lepo palačo z upravo, katera se razdeli v deset oddelkov: uprava, sekretarijat, prosvetni oddelek, oddelek za revizije, oddelek za vplačila in vloge, kreditni oddelek, oddelek za nakup in prodajo, tehnični oddelek (ki ima upravo vzornih gospodarstev in instruktorje), blagajniški oddelek ter knjigovodstvo. — Ob priliki tega jubileja se vrši 25. in 26. septembra v Užicah kongres srbskih zadrugarjev. Duša združnega gibanja v Srbiji gospod Mihajlo Avramović pa je ob tridesetletnici napisal lepo knjigo »Trideset let združnega dela«, o kateri natančneje v prihodnji številki.

Petindvajsetletni jubilej je slavila 6. septembra Mlekarska zadruga v Izlakeh nad Zagorjem. Ker je naše zadrugištvo še mlado, so taki jubileji redki. Imenovana zadruga je bila pionir našega mlekarkega zadrugištva. Zadruga je svoj jubilej proslavila predvsem s tem, da se je spomnila svojih članov ustanoviteljev, ki jo niso zapustili v najhujših časih nevarnosti in krize. Razdelila jim je kot doplačilo za oddano mleko 100.000 kron. Dopoldan se je vršilo pred zadrugišnim domom, ki je last mlekarne, slavnostno zborovanje. Otvoril je zborovanje g. Lovrač, načelnik Kmetijske nabavne in prodajne zadruge, ki je nastanjena v prostorih Mlekarske zadruge. Nato je pozdravil zborovanje v imenu vlade g. vladni svetnik dr. Podboj. Zgodovino zadruge je na kratko očrtal v svojem govoru g. župnik Osolnik, načelnik tamkajšnje hranilnice in posojilnice. G. nadučitelj Lužar, ki ima največ zasluge na tem, da si je zadruga zgradila moderno urejeno sirarno in zadrugišni dom, pa se je v svojem govoru spominjal težkih dni, v katerih so zadrugi neustrašeno stali na strani in bili pripravljeni za njo žrtvovati celo premoženje taki močje, kot je njen dolgoletni načelnik g. Kolenc. Opozarjal je tudi na velike koristi, ki jih je zadruga prinesla tekom petindvajset let vsem kmetom okoliša in za dokaz navajal številke, koliko mleka se je potom te zadruge vnovčilo in koliko denarja je zadruga, kmetom izplačala. V imenu Zadrugne zveze je zadrugane pozdravil g. dr. Basaj in v daljšem govoru očrtal glavna zadrugišna načela, ki vodijo k uspehu. Ravno Izlake z Mlekarsko zadrugo so živ dokaz, da mora kmet svoje rešitve iskati v zadrugišni samopomoči in da je edino v skupnem zadrugišnem gospodarstvu mogoče našemu ma-

lemu kmetu uspešno gospodariti. Popoldan se je 25-letnica zadrugišnega dela proslavila s priprosto ljudsko veselico.

Oprostitev poštarine je Zadrugišna zveza zopet zaprosila. Ob priliki seje upravnega odbora Glavnega zadrugišnega Saveza je deputacija zastopnikov zadrugišnih zvez intervenirala pri poštnem ministru dr. Marković-u. Ta je obljubil, da se bo s posebno določbo finančnega zakona razširila ta ugodnost na vse zadruge in zveze v državi. — Dosedaj so to ugodnost uživali le Savez srb. kmet. zadrug v Beogradu in vse njegove članice ter Savez nabavljajalnih zadrug drž. uslužbencev.

Seja upravnega odbora Glavnega zadrugišnega saveza se je vršila 12. sept. Glavni predmet je bil razgovor o tem, kakšno stališče zavzame zadrugišništvo na anketi o poljedelskem kreditu.

Predstavki radi taks in radi davka na poslovni promet je zopet napravila Zadrugišna zveza na finančno ministerstvo in istočasno na poljedelsko ministerstvo. V prvi predstavki se zahteva razširjenje naredb o oprostitvi zadrug od plačevanja taks še na 21 najvažnejših tarif. postavk. V drugi predstavki se opozarja ministerstvo, da se po sedanji praksi davčnih oblasti v Sloveniji oprostitve od tega davka sploh ni priznala nobeni kmetijski zadrugi kljub določbi zakona; to pa le radi tega, ker je pravilnik napačno redigiran.

Vozne olajšave. Vse zadrugišne zveze so zaprosile pri železn. ministerstvu, da se dovoli brezplačna vožnja za revizorje, polovična za predavatelje in polovična istotako za glavne skupščine zvez. Minister je deputaciji obljubil, da bo te zahteve zadrugištva v novem pravilniku upošteval.

.....

◎ ◎ ◎ ◎ ◎ GOSPODARSTVO. ◎ ◎ ◎ ◎ ◎

Anketa vinogradnikov in vinskih trgovcev se je na poziv ministra za poljedelstvo dr. F. Kulovca vršila 15. septembra v Beogradu. Udeležili so se je vinogradniki in vinski trgovci iz vseh vinorodnih delov države, okoli 40 po številu. Anketo je otvoril osebno minister dr. Kulovec. Temeljit referat za podlago debate je podal načelnik Ranković. Namen ankete je bil zaslišati mnenja vinogradnikov in vinskih trgovcev o tem, kaj naj vlada sama in pa skupno z vinogradniki napravi, da se reši dolgotrajna vinska kriza. Po šesturni debati je anketa sklenila resolucije, v katerih se vlada naproša, da z različnimi načini pri tarifah, železniških kakor carinskih, pri trgovskih pogajanjih z drugimi državami, s predložitvijo vinskega zakona, z ustanovitvijo vzornih kleti na Češkem in na Poljskem in na druge načine pomaga vinogradništvu preko obstoječe krize, ki pa jo je deloma že ublažila izredno slaba in pičila letošnja letina.

Dinar se popravlja. Nekateri gledajo s strahom na to, kako naš dinar vsled notranje gospodarske in politične konsolidacije in iz tega izivrajóčega zaupanja drugih držav raste. Drugi zopet gledajo ta pojav z veseljem, ker vidijo, da se njihov denar ni spremenil v listje, kakor so jim zlobneži prorovali, temveč da celo hitro raste v svoji ceni. Posledice povišane vrednosti dinarja so lahko usodepolne za trgovska in industrijska podjetja, ako imajo veliko blaga na za-

logi in veliko kredita pri bankah. Blago je vsled padanja cen vsak dan manj vredno, kredit pa vsled visoke obrestne mere hitro raste. Prav prihaja povišanje vrednosti denarja zlasti tistim, ki so varčevali in svoj denar nalagali v hranilnice ali ga dajali na posodo. Ne le, da se jim denar pomnožuje z lepimi obrestmi, glavno je v tem, da vrednost tega denarja hitro raste. — Na trajno ne more vladati krivica, da bi bil vedno tepen tisti, ki dela in varčuje. Pravica mora zmagati in pravica je na strani tistih, ki si znajo kaj odreči in pritrgati zato, da s prihranki oplodijo naše gospodarstvo in preskrbijo sebi nekaj rezerve za stara leta.

Zopet polom banke. Centralna kreditna banka v Beogradu je v prisilni poravnavi. Uspeh te poravnave bo pokazal, koliko procentov od svojih naložb bodo vlagatelji izgubili. — Kaže, da bo s polomi letos še huje nego lani. Vsled dolgotrajne krize in pa vsled rastoče vrednosti dinarja prihaja veliko trgovskih in industrijskih podjetij v težaven položaj, kateremu prej ali slej napravijo konec prisilne poravnave in konkurzi. — S temi trgovskimi in industrijskimi podjetji so ozko zvezane banke kot upniki. Marsikatera banka, ki je preveč kreditirala takim podjetjem, bo seveda z njimi vred šla na dno. Zadrugarji se morajo zavedati, da daje polno varnost edino neomejena zaveza. To neomejeno zavezo pa imajo vse naše hranilnice in posojilnice.

Člani načelstva in nadzorstva naših zadrug morajo v interesu pravilnega vodstva zadrug „Narodnega Gospodarja“ tudi čitati.

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Narodnega Gospodarja“. Ljubljana, Zadrúžna zveza. Izdajatelj: „Zadrúžna zveza“ v Ljubljani. — Odgovorni urednik: Anton Kralj, tajnik „Zadrúžne zveze“, v Ljubljani.

OBLAČILNICA ZA SLOVENIJO v LJUBLJANI

R. Z. Z. O. Z.

MANUFAKTURA NA DEBELO IN DROBNO

Centralno skladišče

v novi palači "Vzajemne posojilnice" v Ljubljani, Miklošičeva cesta.

Prodajalna na drobno: Dunajska cesta št. 29.

Podružnica v Somboru (Bačka).

Telefon št. 550

Prvovrstni proizvodi! — Cene solidne! Pošt.-ček. št. 10.222

Zadružna tiskarna v Ljubljani

ima v zalogi sledeče opravilne knjige in tiskovine za zadruge:

I. Splošno za vse zadruge: Opravilni zapisnik po 100 in 200 listov. — Imenik zadružnikov 50 listov. — Glavna knjiga 50 listov. — Knjiga pristopnic po 200 in 300 listov. — Knjiga za zapisnike o sejah in občnih zborih. — Indeks (register) 30 listov. — Deležna knjiga. — Knjižice denarni listi 100 listov. — Odstopnice (Odstopni list). — Vabila k sejam. — Zapisnik o občnem zboru. — Obrestne tabele na dneve po 5%, 5 1/2% in 6%; na mesece po 4%, 4 1/4%, 4 1/2%, 4 3/4%, 5%, 5 1/2% in 6%.

II. Za hranilnice in posojilnice: Knjiga hranilnih vlog po 100 in 200 listov. — Knjiga posojil po 200 listov. — Blagajniški razdelnik po 200 listov. — Blagajniški dnevnik po 100 listov. — Knjiga porokov po 100 in 200 listov. — Izplačilni listi za posojila. — Izplačilni listi za hranilne vloge. — Vprašalna pisma. — Opomini za obresti. — Izpis iz knjige hranilnih vlog. — Izpis iz knjige posojil. — Zadolžnice na poroštvo. — Zadolžnice na amortizacijo. — Zadolžnice na vknjižbo. — Prošnja za posojila. — Opomini za poroke. — Zadolžnice na zastavo (en dolžnik). — Opomini za povračilo posojil. — Dnevnik za konvert. dolgov (ovojne in vložne pole). — Sumarični izkaz konvertiranih dolgov. — Hranilne knjižice v celo platno z napisom. — Zadružne in posojilne knjižice v polplatno. — Knjižice tekoč računa v celo platno.

III. Mlekarske zadruge: Prejemna knjiga 200 listov. — Izplačilna knjiga zadružnikov 100 listov. — Mlekarske knjižice (kartonirane).

IV. Za kmetijska in konsumna društva: Štraca za člane 160 listov. — Deležna knjiga. — Nakupne knjižice broširane. — Pole za inventiranje blaga. — Zadružne knjižice v polplatno. — Zaznamek predmetov inventarja (zvezki).

V. Za strojne zadruge: Opravilni red. — Izvrševalni red.

VI. Za živinorejske zadruge: Zapisnik o pripuščanju bika (zvezek). — Potrdilo o pripuščanju bika (10 dopisnic). — Naznanilo o porodu (10 dopisnic). — Naznanilo o prodaji (10 dopisnic). — Rodovni listi. — Knjiga mlade živine. — Knjiga rodovnik.

Izvršuje tudi vse druge tiskovine točno in po zmernih cenah.

Vlačilec goseničar 25 in 50 HP

(tracteur en chenilles, Raupenschlepper)

za poljedelstvo in gozdarstvo,

deluje zanesljivo, štedljivo, orje, vlačí in žene tudi na mehkih in najbolj strmih tleh, ne stiska tal; obratovanje z bencinom, petrolejem ali sirovim oljem.

Otto Kurth & Tedesco - Wien VII., Döblergasse 1/33a. Telefon: 38-6-42.

GOSPODARSKA ZVEZA

notira sledeče brezobvezne cene:

GNOJILA:

Kalijeva sol 42% po	Din. 140.— za 100 kg
Kostni superfosfat z 18%—20% v vodi raztopne fosforove kisline, z vrečami po	190.— „ 100
Rudninski superfosfat s ca 16% v vodi raztopne fosfor. kisline (vreče a 100 kg) po	120.— „ 100
Tomazeva žilindra 18% po	150.— „ 100
Cement po	75.— „ 100

Cene veljajo pri odjemu originalnih vreč, pri vagon-kih pošiljkih se prednje cene razumejo fko vsaka postaja v Slovenijo.

KRMILA:

Klajno apno po Din. 4.50, pri manjšem odjemu Din. 6.—.

VINOGRADNIŠKE IN KMETIJSKE POTREBŠČINE:

Škropilnice za grozdje bakrene po	Din. 500.—
Žveplo, dvojno rafinirano . . . . . kg	3.75
Trierje (žitne čistilnice) trvdke Heid, <i>znamka IA</i> po	2.900.—
Trierje (žitne čistilnice) trvdke Heid, <i>znamka IB</i> po	2.800.—
Mlatilnice na ročni in gepeljni pogon po	4.000.—
Mlatilnice na gepeljni pogon s siti in tresali po	6.500.—
Gepeljni na 36 obratov po	4.500.—
Gepeljni na 24 obratov po	4.500.—
Slamoreznice na motor po	5.600.—
Okopalniki	1.000.—

Poleg tega so na razpolago vsakovrstni poljedelski stroji, kakor: čistilniki (pajtelni), plugi, brane poljedelske, brane travniške, brzoparilniki, gnojnične sesalke, vodne sesalke, gumij, trakovi za trte, brusil za kose, kose itd.

